

Archiv obce Všehrdy

1873 - 1945

Inventář

EL NAD č.: 169
AP č.: 206

Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	5
III. Archivní charakteristika fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	5
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	5

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	6
---	---

Inventární seznam	8
--------------------------	---

Tiráž	10
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Všehrdy se rozkládají v údolí Všehrdského potoka 7 km východně od Kralovic na katastrálním území Všehrdy u Kralovic o rozloze 5,64 km² v nadmořské výšce 371 metrů. Název obce je odvozen od slova „vši“ ve významu „všichni“ a připojením jmenného tvaru „hrdí“. V prvním desetiletí 13. století ji český panovník Přemysl I. daroval plaskému klášteru. Přestože se Všehrdy několikrát z područí kláštera vymanily, vždy se do jeho vlastnictví vrátily. Posledním majitelem plaského panství před zrušením vrchnostenské správy byl rakouský kancléř Klement Václav Lothar kníže Metternich-Winneburg. Dominantou obce je filiální kostel sv. Prokopa s hřbitovem. Původní svatyně zde stála již v polovině 14. století. V letech 1730-1732 byl kostel přestavěn podle projektů J. B. Santiniho stavitelem M. O. Kondelem z Bílova ve stylu barokní gotiky.

Po zrušení vrchnostenské správy přešla její pravomoc s účinností od 1. ledna 1850 na prvoinstanční státní správu – okresní hejtmánství – a na nově koncipovanou obecní samosprávu – místní obce. V každé místní (později též politické) obci byl ustaven obecní úřad a zvoleny další obecní orgány, obecní výbor (od roku 1919 obecní zastupitelstvo) a obecní představenstvo (od roku 1919 obecní rada) vedené obecním představeným neboli starostou.

V roce 1869 zahrnovala místní obec Všehrdy dvě katastrální obce (osady), a to Všehrdy a Brodeslavy, které patřily do politického a soudního okresu Kralovice. Obě osady byly součástí kozojedské farnosti. Zatímco brodeslavské děti navštěvovaly po celé sledované období farní a pak obecnou školu v Kozojedech, všehrdské jen do roku 1863. Již dříve si obecní výbor stěžoval na velkou vzdálenost Všehrd od Kozojed, ale až na počátku 60. let 19. století se mu podařilo prosadit otevření filiálky kozojedské farní školy ve Všehrdách, provozované na náklady obce, a to v domě čp. 31 „Na Hůrce“. Umístění školy v pronajatých místnostech bylo vyřešeno výstavbou nové školní budovy, do jejíž třídy děti poprvé přišly ve školním roce 1866/1867.

Spojení Brodeslav se Všehrdy v jednu politickou obec trvalo do roku 1894, kdy c. k. Místodržitelství pro Čechy povolilo rozdělení místní obce Všehrdy na dvě samostatné obce Brodeslavy a Všehrdy, vymezené jejich katastrálními územími.

V této době začala příprava výstavby silnic vedoucích přes Všehrdy. Do I. světové války byla postavena silnice Brodeslavy – Chříč v délce 8,5 km a na ni ve vsi navazovala dvoukilometrová odbočka ve směru na Černíkovice. Od roku 1930 projížděl obcí pravidelný autobusový spoj soukromého dopravce na lince Chříč – Všehrdy – Dřevce – Kožlany – Kralovice – Hodyně – Kozojedy – Radnice.

V polovině 30. let 20. století byla do Všehrd zavedena elektřina. Na příkaz okresního úřadu musela obec vystavět v roce 1943 požární vodní nádrž. Protože se v roce 1942 vzdal všehrdský starosta své funkce, dosadil Okresní úřad v Kralovicích na jeho místo vládního komisaře Hnátku, který spravoval obec až do května 1945. Dne 10. června 1945 definitivně skončila činnost obecních orgánů, jejichž působnost převzal nově ustavený místní národní výbor.

Jediným ve fondu doloženým spolkem v obci je sbor dobrovolných hasičů, založený v roce 1911.

Vývoj počtu obyvatel a domů v místní obci Všehrdy

Místní obec Všehrdy						
počet	Všehrdy		Brodeslavy		Obec celkem	
	lidí	domů	lidí	domů	lidí	domů
Rok						
1850	256	<i>n</i>	131	<i>n</i>	387	<i>n</i>
1869	248	34	129	25	377	59
1880	246	35	156	27	402	62
1890	220	36	130	27	350	63
1900	231	36	-	-	231	36
1910	217	37	-	-	217	37
1921	199	36	-	-	199	36
1930	197	38	-	-	197	38
1950	126	38	-	-	126	38

Přehled doložených starostů obce

Rok	Starosta
1919	Jan Jánský
1923	František Janeček
1933 - 1934	František Český
1936 - 1938	Antonín Knot
1938 - 1942	Adolf Hůla
1942	Oldřich Janeček
1942 - 1945	vládní komisař Hnátek

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti byly po celou dobu fungování obecního úřadu pravděpodobně ukládány vždy u právě úřadujícího starosty. Po ukončení působení vládního komisaře převzal obecní registraturu do péče Místní národní výbor ve Všehrdech. Při první odborné prohlídce spisovny a skartaci vykonané okresním archivářem Jaroslavem Vavříkem v říjnu 1953 bylo vytříděno z obecní registratury celkem 8 balíků aktového materiálu, který měl být předán k trvalému uložení do archivu. Podle dodatečného zápisu z roku 1996 do přírůstkové knihy (č. př. 1033) převzal archiv celkem 0,24 bm písemností z let 1905-1945.

III. Archivní charakteristika fondu

Pro pořádání a inventarizaci bylo použito umělé pořádací schéma z metodického návodu pro pořádání fondu archiv obce, vydaného archivní správou Ministerstva vnitra pod čj. AS/1-284/2000.

Původcem fondu je Obecní úřad ve Všehrdech. Časový rozsah fondu vymezují roky 1873-1945. V archivu Jaroslav Vavřík písemný materiál hrubě roztrídil a zaevidoval. V roce 1962 vypracoval Vavříkův nástupce JUDr. Josef Pankraz soupis písemností. Jedinou vnitřní skartaci vykonal v roce 1953 Jaroslav Vavřík. Fyzický rozsah fondu činí 0,26 bm. Jazykem archiválií je čeština. Podle přílohy č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. náleží veškeré archiválie fondu do II. kategorie. Písemnosti se až na drobná mechanická poškození nacházejí ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Přestože Obecní úřad Všehrdu existoval již od roku 1850, nejstarší archiválie fondu pochází ze 70. let 19. století. Největší část tvoří archiválie z 20. století, ale i pro toto období má fond omezenou vypovídací hodnotu. Torzovitě dochovaný spisový materiál není schopen informačně nahradit chybějící knihy zápisů ze schůzí obecních orgánů, evidenční, pamětní a účetní knihy. Fond poskytuje pouze dílčí zprávy o činnosti obecního úřadu a životě v obci.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Všehrdu 1873-1945 uspořádala, pomůcku sestavila v říjnu 2004 Kateřina Nová. Úvod vypracovali v lednu 2008 Kateřina Nová, archivářka, a Petr Hubka, ředitel Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky v březnu 2009 vyhotovila Zuzana Kliková.

Plasy 16. března 2009

Petr Hubka, Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Přílohy:

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury:

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. Sechster Band. *Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

DUNDERA, J. A. *Království České, staticky-polohopisně popsané*. Praha, 1845.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého*. Praha, 1848.

Handbuch der mit a. h. Entschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen mit zugleich Berücksichtigung der mit a. h. Entschliessung vom 4. August 1849 genehmigten politischen Eintheilung. Prag, 1850.

Zevrubný popis rozdělení země království Českého. [Praha], [1854].

Verzeichniss der Orts-gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, [1862].

Seznam míst v království Českém. Praha, 1872.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1886.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1893.

Vyhlášení c. k. místodržitele pro Čechy ze dne 19. května 1895, číslo 72202, jež se týče rozloučení obcí v království Českém, která byla během roku 1894 povolena. č. 48/1895 Z. z.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1907.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1934.

Amtliches Deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren. Prag, 1940.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Praha, 1978.

DYK, Jan. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

UHLÍŘ, Josef. *Obecní zřízení a řád volení v obcích pro království České*. Praha, 1915.

JOACHIM, Václav. *Řád volení v obcích s prováděcími nařízeními a novela k obecním zřízením*. Praha, 1919.

WEYR, František. *Řád volení do obcí*. Brno, 1920.

KAŇÁK, Josef. *Základy správy obecní, správní příručka českých zemí*. Kutná Hora, 1927.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1931.

ZETEK, František. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

ZETEK, František Josef. *Kralovice a okolí*. Kralovice, 1933.

KYPR, O. *Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249–285.

EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historie: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483–546.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
I. Knihy			
	Protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva	1936 - 1945 (1959)	MNV Všehrdy
1	Hospodářský plán lesa	1929	K 1
II. Spisový materiál			
II. 1. Registraturní pomůcky			
2	Podací protokol (2. 3. 1905 až 9. 7. 1917)	1905 - 1917	R 1
3	Podací protokol (10. 7. 1917 až 26. 3. 1926)	1917 - 1926	R 2
4	Podací protokol (26. 3. 1926 až 4. 10. 1938)	1926 - 1938	R 3
5	Podací protokol (5. 11. 1938 až 12. 2. 1940)	1938 - 1940	R 4
6	Podací protokol (15. 2. 1940 až 27. 12. 1941)	1940 - 1941	R 5
II. 2. Spisy			
7	Ustavení obecního hajného, polního hlídače, ponocného a obecního posla	1919	N 1
8	Koupě, prodej, pronájem, dražba pozemků	1919 - 1937	N 1
9	Rozpočty obce	1934 - 1943	N 1
10	Stavební činnost obce	1921 - 1943	N 1
11	Stavební spisy jednotlivých domů v obci	1892 - 1937	N 1
12	Udělení chudinské podpory	1926	N 1
13	Školské záležitosti	1940 - 1943	N 1
14	Soupis vojínů v obci	1873 - 1900	N 1
15	Založení ovocného sadu	1943 - 1945	N 1
III. Účetní materiál			
16	Účetní závěrky	1939 - 1943	N 1

Název archivní pomůcky: Archiv obce Všehrdy

Časové rozmezí: 1873 - 1945

Počet evidenčních jednotek: 7 (1 úřední kniha, 5 podacích protokolů, 1 karton)

Počet inventárních jednotek: 16

Rozsah v bm: 0,26 (úřední kniha – 0,02 bm, podací protokoly – 0,13
bm, karton – 0,11 bm)

Stav ke dni: 16. 3. 2009

Zpracovatel fondu: Kateřina Nová

Zpracovatelé archivní pomůcky: Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Počet stran: 10

Počet exemplářů: 4

Schválila: Martina Matušková

dne 16. 3. 2009 – č. j. SOAP/060-152/2009